

de zelfzwichter⁴²

2|86

Bij de voorplaat:

Terugblikkend op de Nationale Molendag, waarbij veel molens getooid waren met vlag en wimpel, staat op de voorplaat deze keer een foto van de 3 jaar geleden gerestaureerde poldermolen "De Eendracht" te Sebaldeburen. De molen staat een kilometer van de weg, maar kon op de 10^e mei toch nog 160 bezoekers noteren. Dit dank zij de met V.V.V. Grijskerk en andere molens in het Westerkwartier georganiseerde fietstocht. Meer over de Nationale Molendag leest u elders in dit blad. Foto verkrijgbaar door overmaking van f 1,50 op giro 2257057 t.n.v. H.Berends, Sebaldeburen, o.v.v. molenfoto.

© Foto: J.L.J. Tersteeg, Rotterdam.

Redactie:

C.E. van der Horst, Scheemda

Enna Laan-Berghuis, Groningen
Lammert Groenewold, Zuidwolde
Henk Berends, Sebaldeburen

Layout en typewerk:

Martin en Jeannette van Doornik,
Rasquert

Druk:

Scholma Druk, Bedum

Redactie-adres:

Postbus 213, 9700 AE Groningen

Dit is het adres voor alle post
bestemd voor de Ver. Vrienden van
de Groninger Molens en de Stichting
Groninger Molenvrienden.

'De Zelfzwichter' is het orgaan
van de Vereniging en de Stichting
en verschijnt in de maanden maart
juni, september en december.

In deze Zelfzwichter:

Redactioneel	2
Nationale Molendag 1986	2
Molenfietstocht	6
Jaarvergadering 1986	7
Bijeenkomst vrijw. molenaars	9
Een oud molenbestek	11
Koningslaagte in de rouw	13
Excursie 1986	13
Molennieuws	14
Stichting Gron. Molenvrienden	17
Molenweekend Limburgse molens	21
Over een molen-verzameling	22
Vraag en aanbod	24
Nieuwe leden	24
Ons molenwinkeltje	25

de zelfzwichter

Redactioneel

Regelmatig verscheen er de laatste jaren in "De Zelfzwichter" bijdragen van de hand van de heer Derk Jan Tinga één der redacteuren van ons blad. Denkt u maar eens aan zijn "Gesprekken met molenaars" om één voorbeeld te noemen. De heer Tinga nu heeft gemeend vanwege drukke werkzaamheden zich te moeten terugtrekken uit de redactie. Als hoofdredakteur moet je dan, zij het met lede ogen, hiervoor alle begrip tonen maar het betekent wel dat er voor de overige redactieleden nu een veel zwaardere taak is weggelegd. Gelukkig heeft de heer Tinga toegezegd zo nu en dan nog wel eens voor "De Zelfzwichter" te zullen schrijven en daar rekenen wij dan ook gaarne op! Rest mij de heer Tinga heel hartelijk dank te zeggen voor het werk dat hij vele jaren voor ons en U als lezer, heeft verricht. Wij wensen hem alle goeds toe voor de toekomst! Een direkt gevolg op deze mededeling is het verzoek aan al onze lezers om ons te helpen aan kopij voor "De Zelfzwichter". Weet u een molennieuwtje of kent u een molengeschiedenis uit het verleden, stuur het ons toe of laat het ons weten. Wij zijn u er bij voorbaat dankbaar voor!

C.E. v.d. H.

Voor het volgende nummer van 'De Zelfzwichter' dat in september 1986 zal verschijnen, verzoeken wij u uw kopij in te zenden vóór:

11 augustus 1986.

- - -

Nationale Molendag 1986

Van poldermolen "De Eendracht" te Sebaldeburen:

Op initiatief van de V.V.V. Grijpskerk werd er dit voorjaar een aantal malen vergaderd, om een molenfietsdag te organiseren. In overleg met de molenaars van Grijpskerk, Noordhorn, Enumatil, Niebert en Sebaldeburen werd de route uitgestippeld.

De fietstocht werd voor het eerste gehouden op de nationale molendag 10 mei jl.. Dat je van mooi fietsweer kon spreken, gaat iets te ver. Desondanks deden er bijna 200 personen mee aan deze georganiseerde fietstocht. Er kon gekozen worden uit twee afstanden, één van 25 km. en één van 50 km.. De tocht van 50 km. voerde langs alle hiervoor genoemde molens. In de molen van Niebert trad een volksdansgroep op, in Grijpskerk werd gratis koffie geschonken. Door samenloop van omstandigheden kon men in de poldermolen "De Eendracht" te Sebaldeburen pannekoeken krijgen. Wat was namelijk het geval: vanaf de aanvang van de molendag tot ongeveer half twaalf liep het met de bezoekers niet bepaald storm, dit in tegenstelling tot het weer. Na dit tijdstip arriveerde de ene na de andere groep fietsers. Zo kon het gebeuren, dat de molenaar om twee uur nog geen hap eten had gehad.

Nu kun je natuurlijk tussendoor snel een gesmeerde boterham oppeuzelen, maar omdat er in de molen toch een gasstel stond t.b.v. het smelten van vet e.d., zou deze ook gebruikt kunnen worden om bijvoorbeeld pannenkoeken op te bakken. Op een rustig moment werd het beslag en koekepan uit huis gehaald en kon het bakken beginnen.

Door de schijnbaar smaakversterkende lucht die er bij het bakken vrijkomt, kreeg een deelnemer ook wel zin in een pannenkoek, niet wetend dat deze eigenlijk niet voor verkoop bestemd was. Om de deelnemer in kwestie niet teleur te stellen werd de pas gebakken pannenkoek van eigenaar geruild tegen f 0,50. Maar dan..... als er één schaap over de dam is volgen er meer en na 20 pannenkoeken was het beslag op en had de molenaar zelf nog maar amper een pannenkoek kunnen verorberen. De vraag was zo groot dat er nieuw beslag gemaakt moest worden en tot ongeveer half vijf gingen de pannenkoeken vlot van de hand.

Hiermee bleek dat deze service zeer goed aanslaat en voor herhaling vatbaar is.

Om zes uur werd de vlag gestreken en de borden bij de hoofdweg weggehaald. In het gastenboek werden 162 namen geteld, waarvan meer dan 150 deelnemers aan de fietstocht waren. Geen slecht resultaat gezien de minder goede weersomstandigheden. Voor het volgende jaar zal geprobeerd worden deze fietsroute opgenomen te krijgen in de A.N.W.B. landelijke fietsdag route's.

Henk Berends.

Van korenmolens "Wilhelmina" te Noorderhoogebrug:

Elk jaar werpt molendag zijn schaduw ver vooruit. Als er wat stuk is wordt er gekeken of er geld voor een reparatie is. De molen wordt schoongemaakt en waar nodig worden vervangers of extra hulpmiddelen gezocht. Want op molendag moet de molen als het even kan open zijn en draaien. Vol spanning worden pers en radio gevolgd, om te zien of er iets over dit hoogtepunt van de molenwereld wordt meegedeeld. Tanden worden geknars als de radio voor de zoveelste keer dramt over de fietsdag en niets over molens zegt. En dan is het plotseling vrijdag, de laatste dag. Het laatste wat rest is luisteren naar de weersverwachting, die weinig hoopvol is en dan maar afwachten.

Zaterdag 10 mei gaat de wekker voor een zaterdag erg vroeg. Het eerste wat je doet is luisteren of het wel goed waait. Dat doet het en dat het niet al te best weer is voor fietsers ontgaat je als goede egoïst even. Snel de laatste voorbereidselen getroffen, en naar de molen, want je kunt niet weten, misschien staan de eerste bezoekers al voor de deur. Zo spoeden mijn vrouw en ik ons naar de "Wilhelmina" te Noorderhoogebrug. Zij gaat mee om de gasten te ontvangen, eventueel te voorzien van koffie, limonade en eigengebakken brood. Molendag is geen eenmansbezigheid als de molen ook nog tarwe moet malen. Om halftien is de vang los. Aangezien de bezoekers nog niet in drommen de trap opkomen is er nog tijd voor een kleine inspectie en een blik op de omgeving. De molen draait prima dankzij een grondige reparatie, waarvoor het geld nog bijeengebracht moet worden. De omgeving is heel klein. Met het blote oog is alleen 't Witte Lam te zien die even later ook lustig er op losdraait. En dan begint het bezoek te komen.

Als eerste twee kinderen meteen gevolgd door enkele bewonderenswaardige bestuursleden van de Molenstichting Hunsingo, die dan al twee andere molens bezocht hebben. Hierop volgt een gestage stroom van mensen en mensjes die de hele dag zorgen voor een gezellige drukte zonder dat het te veel wordt. Veel gezinnen komen langs, waarvan vaak ouders zijn meegesleurd door het kroost, die weer of geen weer, niet waren te stoppen. Juf had ze een fiets-tocht op een stencil meegegeven die langs diverse molens liep en waar blijf je als ouders als het gezag van juf heeft gesproken. Een prima idee dus.

Tijdens een periode met iets meer zicht kan het bezoek met de kijker zien dat ook de "Noordermolen", "Krimstermolen" en "Koningslaagte" staan te draaien terwijl Adorp stil lijkt te staan. De molens van Garnwerd, Feerwerd, Winsum en "De Eolus" van B. Dijk, die bij mooi weer goed zijn te zien, blijven onzichtbaar. Om twaalf uur zorgt "'t Witte Lam" voor enige opschudding onder de toeziende vakmensen. Hij staat in een wat vreemde stand stil. Gelukkig funktioneert de jungletelefoon om half twee al. Deze deelt mee dat een stuk hout in de schroef de oorzaak was. Dankzij een hulpvaardige molenmaker is het euvel weer verholpen en draait de molen weer op volle toeren. Boze gedachten dat de warme hap op tafel stond zijn dan weer uitgebannen.

Zo loopt de dag zeer plezierig verder. Meestal wordt er gemalen, wat voor de bezoekers altijd weer het leukste is. Ondanks het minder zonnige weer genieten zowel publiek als molenaar en de dag vliegt om. Om half zes gaat de vang erop. Als we de stellingdeuren dicht doen trekt ook de hele omgeving dicht. In de verte draait alleen "Koningslaagte" nog. 140 mensen hebben de molen bezocht. 100 kg. tarwe is gemalen, maar wat het belangrijkste is de molens hebben weer volop in de belangstelling gestaan bij jong en oud, en dat is van ontschatbare waarde voor de instandhouding van onze molens.

C. Pieck.

Van de korenmolen "Paiser Meul" te Peize:

Door het miezerige weer kwam het bezoek eerst vrij langzaam op gang. Tegen de middag knapte het wat op waardoor meer mensen naar de molen gelokt werden. De meeste bezoekers kwamen uit de omgeving van Peize. Uit Peize zelf was de belangstelling wat minder groot. We hadden twee bezoekers uit Engeland en één uit Zwitserland. Hoewel het de hele dag zwaar bewolkt bleef hebben we toch zo'n 100 bezoekers gehad. Er was niet op zoveel wind gerekend want er stonden slechts 10 zakken tarwe en 5 zakken rogge om gemalen te worden. De wind nam in de loop van de dag steeds meer toe, zodat halverwege de middag alles erdoor was. Het grootste deel van de tarwe werd fijngemalen en de rest gebroken. De gebroken tarwe wordt door de bakker gebruikt om in bepaalde hoeveelheden aan het deeg toe te voegen voor het bakken van middel- of grof volkorenbrood. Ook de rogge werd deels fijngemalen en deels gebroken. Hierbij wordt de gebroken rogge gebruikt voor het maken van roggebrood.

Gerard Koster.

Van de poldermolen "Koningslaagte" te Zuidwolde:

Net als ieder jaar was het de tiende mei 1986 weer een dag waarnaar menig (vrijwillige) molenaar heeft uitgekeken. Zeker veel molens zijn netjes schoongemaakt, de gaande werken nagezien, de invulformulieren uit "Hoogeveen" tevoorschijn gehaald, verkoopartikelen klaargelegd. Enzovoort.

Op de poldermolen "Koningslaagte" bij Zuidwolde was vrijwilliger Lammert Groenewold die dag verhinderd en hij heeft Martin van Doornik van de Zuurdijkster molen "geleend", zodat de "Koningslaagte" die dag alsnog kon draaien. In Zuurdijk is er een tweede vrijwilliger - te weten Paul de Rijk - en dat leverde dus geen problemen op bij het bemannen van onze molens.

Zuidwesten-wind en buiig weertype. Eerst 's morgens matig, daarna nam het in kracht toe. Ik heb al zo'n drie jaar niet op een poldermolen gedraaid; de laatste keer was op een Zuidhollandse wipmolen op Nationale Molendag 1983. Als je jarenlang een koren-molen gewend bent, is dat een hele overgang. Het voordeel is dat je in je opleiding verplicht bent om alle molentypen te leren kennen.... Nog even "Den Besten" doornemen en dan naar de "Koningslaagte". Al enkele dagen daarvoor heb ik samen met Lammert de molen "droog" geoefend; er was geen wind....

Net toen ik ging kruien - de molen heeft een neutenkruiwerk - verscheen de heer R.J. Clevering met enkele heren namens de Molenstichting Hunsingo e.o. en bood ons de traditionele Groninger Koek aan, zoals hij ook op de andere molens van deze stichting pleegt te doen. De vang los en een flinke stroom water ging door de vijzel. Om te voorkomen dat de polder te droog werd uitgemalen, werd een kleine schuif in de dijk opengetrokken voor het terugstromen van het water. Achttien bezoekers vereerden de molen met een bezoek en uiteraard oppassen, omdat het hier een grondzeiler betreft. Het woei vandaag lekker, met halfgeopende zelfzwichting liep de molen al ruim 60 enden. Na acht uur malen zat de dag er weer op. Ook "'t Witte Lam", de "Wilhelmina" en de "Aeolus" hebben flink gedraaid. Alleen de "Krimstermolen" was niet te zien en of hij ook gedraaid heeft, weet ik niet, daar zijn windpeluw niet in zo beste staat is (ondanks deze slechte windpeluw deed ook deze molen volop mee! - red.). De vang erop en de molen goed afsluiten en Lammert is weer tevreden.

Martin van Doornik.

Van poldermolen "'t Witte Lam" te Zuidwolde:

Een dag om niet gauw te vergeten! Het begon al op vrijdag ervoor. Door het mooie weer toen, zag ik er al met veel plezier naar uit, dus breng ik alvast mijn zonnestoel en wat tafeltjes voor het uitstallen van één en ander, naar de molen. Daar aangekomen zie ik het oude ondertafelement nog op het molenerf liggen. Erg onverzorgd, zo denk ik. Dadelijk 's middags nog even proberen of dat weggehaald kan worden. Niet gelukt. Toch erg blij met het nieuwe ondertafelement.

De volgende morgen ziet het weer er nu niet bepaald aanlokkelijk uit. Ik was om ongeveer kwart voor 10 's morgens op de molen. Ik kreeg de kans niet om de auto uit te pakken, want vlak nadat ik

de auto gestopt had, stond molenmaker Coen Westers al achter mij. Even gepraat en hij vertelde mij de reden van zijn komst. Een waarschuwing om rustig te beginnen met het draaien, vanwege een mogelijk stukje beton in de vijzelbak. Dit was mogelijk gevallen tijdens het afbikken van een betonrand. Dit knoopte ik goed in de oren. Nauwelijks was deze eerste bezoeker weg of er stonden al vijf nieuwe op de stoep. Toch maar eens in actie. In een kwartier had ik de molen zover, dat ik kon beginnen met het malen. Maar wat was dat? De molen wil niet draaien. Goede raad is duur, en helemaal met bezoekers. Het euvel was redelijk gauw gevonden. De ketting van het valluik (wachtdeur) was tussen het vijzelwiel en de muur gekomen. Het was wel even een opgave om de ketting weer los te krijgen. Met behulp van het nog aanwezige bezoek lukte dat wonderwel vlug. Toen kon de molen dan gaan malen zoals ik dat gewend ben. De molen beantwoordde een paar slagen aan mijn verwachtingen. Daarna gaf hij de brui er aan. Ondertussen was er alweer bezoek geweest en stond ik er alleen voor. Het vreemde van het malen was wel dat het een paar slagen goed ging en dan was het net of de koningsspil 'stotterde'. Na alles goed te hebben nagezien, leek het mij toch het beste om de molen stil te zetten; de vang er maar op. De molenaars in de omgeving hadden al wel opgemerkt dat er wat vreemds aan de hand was, maar wat doe je als je alleen bent op de molen? Wachten op het volgende bezoek en laten bellen naar huis en dan maar naar Coen Westers. Na ongeveer drie kwartier wachten kwam hij met hamer en breekijzer. Hij wist immers al dat er wat mis kon zijn. Maar we hoorden niets en toch remde de molen af.

Boven bleek alles in orde. Dan maar de vijzel uit het werk. Ik heb even goed opgelet, want dit gaat niet echt moeiteloos. Toen draaide de koningsspil terug. De molen draaide zichzelf dus op als een veer. De vijzel zat muurvast. Wat was er aan de hand? Een stukje hout $\pm 10 \times 15 \times 3$ cm had kans gezien om al in de vijzelbak te drijven. En dat stukje hout werd vlakbij het draaipunt van de vijzel in het water ontdekt door de scherpe ogen van Coen. Na een kwartiertje werken was het hout verwijderd en kon de molen weer normaal zijn werk doen, met een zeer opgeluchte Enna. Een dag om niet gauw te vergeten. Ondanks het euvel en het slechte weer zijn er toch nog 81 bezoekers geweest. Dus ook wat bezoek betreft een dag om te onthouden.

Enna H. Laan-Berghuis.

- - -

Molenfietstocht

door Folkert Graeler.

Ondanks het slechte weer was de opkomst van de fietsers heel goed. Er namen tweehonderd personen deel aan de eerste molenfietsdag in het Westerkwartier. Wel moesten de deelnemers 's morgens de grillige grollen van Pluvius trotseren om hun pedaalprestaties tot een goed einde te brengen. Waar de landelijke fietsdag vanwege het slechte weer veel minder deelnemers trok, kon men zich in het Westerkwartier verheugen op een bovenverwachting aantal deelnemers. Deze molenfietstocht is voort-

gekomen uit de vorig jaar tot stand gekomen Molenroute Westerkwartier. Dit is een 90 km. lange tocht, die zowel op de fiets als per auto kan worden gereden. Men komt dan langs acht korenmolens en vier poldermolens. Hopelijk zijn dat er het volgend jaar drie poldermolens meer.

Het is de eerste keer dat deze fietstochten in een zo groot verband worden georganiseerd. De V.V.V.'s en dorpsverenigingen uit Grijpskerk, Zuidhorn, Noordhorn, Enumatil, Niebert en Sebaldeburen besloten de molens als startplaats te kiezen voor de fietstochten. Een bezoek aan vijf molens betekende een tocht van 50 km. Er was echter ook de mogelijkheid om vanuit de molens een tocht van 25 km. te fietsen.

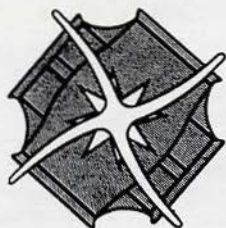
Op de molens heerste een gezellige drukte. In de molen van Niebert trad zelfs een volksdansgroep op en op de molen van Sebaldeburen bakte molenaar Berends pannekoeken voor zijn gasten. Elke deelnemer kreeg op de molen van Grijpskerk een gratis kop koffie. Aan alle deelnemers van de tochten zal een herinneringsmedaille worden toegezonden.

De eerste georganiseerde molenfietsdag in het Westerkwartier is een succes geworden, ondanks het slechte weer.

Geprobeerd zal worden deze molenfietsdag jaarlijks in A.N.W.B.-verband mee te laten doen aan de landelijke fietsdag.

Voor fiets- en molengebeuren kunt u dagelijks tot oktober terecht in de molen van Grijpskerk van maandag t/m zaterdag tussen 10.00 en 12.00 uur en tussen 13.00 en 15.00 uur. In de molen is een V.V.V.-kantoor en hier kunt u alle inlichtingen krijgen.
Telefoon : 05947 - 13636.

- - -

JAARVERGADERING 1986

Vereniging Vrienden van de Groninger molens

op donderdag 20 maart 1986 in de Groningenhall
aan de Sontweg 7 te Groningen.

door L.H. Brink, 2^e secretaris.

1. De voorzitter opent de vergadering om 20,15 uur en heet ieder van harte welkom, het is hier wel wat klein maar het moet maar, en is blij dat de opkomst goed is. Op de agenda-6 A ingelast : Nieuwe molenstichting.
2. Ingekomen stukken en mededelingen. Geen ingekomen stukken. Alleen afzeggingen voor deze vergadering van de heren Pieck, Groot, Oomkes, v. Dijk, Tinga en Jongsma.
3. Notulen van de Najaarsvergadering 14 november 1985. De notulen worden voorgelezen door de 2e secretaris, goedgekeurd en getekend.
4. Jaarverslagen van secretaris en penningmeester. Het jaarverslag van de secretaris komt in de "Zelfzwichter" te staan, de 1e secretaris leest deze voor.

Met één wijziging verder goedgekeurd. Enkele mededelingen: wij hebben een vliegende brigade voor film en dia. Deze worden in de provincie verzorgd door de heren Dijk en Brink. De beurs in de Martinihal Klaver Vier is ook bemand door onze Vereniging. De heer B. v.d. Veen Czn., de nestor van de molens, ligt in het ziekenhuis.

Het jaarverslag van de penningmeester wordt toegelicht door de heer Groenewold. De aftrekpost f 25.000,- voor het molentje Bovenrijge en de afdrage aan de Stichting "Groninger Molenvrienden" is voor onze vereniging een mooi resultaat. De begroting voor 1986 wordt goedgekeurd.

5. Verslag van de kascommissie en benoeming nieuw kascommissielid. De heer Groot heeft telefonisch medegedeeld dat de kas en bescheiden in orde waren bevonden. De penningmeester wordt décharge verleend.
De heer Berends treedt af en de heer Leutscher wordt als nieuw kascommissielid benoemd.
6. Bestuursverkiezing. Volgens rooster treden af de heren Buiskool en Graeler. De heer Buiskool stelt zich niet herkiesbaar en in deze vacature stelt het bestuur voor de heer G.J. de Vries. Er zijn geen tegenkandidaten ingediend, zodat de heer Graeler per acclamatie is benoemd en de heer de Vries als nieuw bestuurslid intreedt.
- 6A. Groninger Molenstichting. De nieuwe molenorganisatie is in beknopte vorm aan ieder uitgereikt. De voorzitter licht deze toe. De Groninger Molenstichting in nieuwe vorm wordt ook in "De Zelfzwichter" gepubliceerd. De Vereniging wordt vertegenwoordigd in de nieuwe Stichting licht Hiltje v.d. Wal toe. Verschillende leden willen graag toelichting hierover. Hoe het wordt met de nieuwe Stichting is nog niet bekend, het is in grote lijnen uiteengezet door de commissie Kruize en de oprichtingsvergadering moet nog komen. De voorzitter vraagt de leden of deelneming wordt gewenst. De vergadering gaat hiermee akkoord. De vaste kracht van de Stichting Hiltje v.d. Wal gaat ons verlaten. Zij wordt bedankt voor haar werk en krijgt een bos bloemen. De nieuwe kracht Gea ten Broek wordt aan de leden voorgesteld als haar opvolgster.
7. Vertoning van in het bezit zijnde molendia's van onze Vereniging door de heer Groenewold en mede van commentaar voorzien door de heer W.O. Bakker. Deze dia's zijn ± 25 jaar geleden gemaakt. Getoond worden verschillende typen uit de provincies Noord- en Zuidholland, Limburg, Utrecht, Drenthe, Friesland en Groningen. Ook dia's van het houtzaagmolentje Bovenrijge in verschillende fasen van verval en de funderingsopbouw op de nieuwe plaats aan het Damsterdiep te Ten Boer.
Vertoning van de film : Verplaatsing van de molen "Aeolus" te Farmsum met de rampzalige gevolgen ("crash" van het oude achtkant).
8. Rondvraag. Een paar bijzonderheden worden ad rem door de voorzitter beantwoord.
9. De voorzitter sluit de vergadering om 23.00 uur en bedankt de leden/belangstellenden voor hun komst.
Wel thuis en tot ziens!

Bijeenkomst vrijwillige molenaars

op vrijdag 18 april 1986 in Hoogkerk.

VRUJWILLIGE

Zoals het wel eerder gebeurd is, is de consistorie-kamer van de Ned. Hervormde Kerk te Hoogkerk, de plaats waar de vrijwillige molenaars bijeenkomen voor hun voorjaarsbijeenkomst. Nadat er in "De Zelf-zwichter" 1/86 reeds een artikeltje gewijd was aan dit gebeuren, met ook het noemen van de datum, ontvingen de vrijwillig molenaars ook nog een persoonlijke uitnodiging met een agenda. Een van de agenda-punten moest ons wel tot komen oproepen, nl. de leden van het bestuur van het Gilde zouden acte de

présence geven. De voorzitter (de heer J. van Dijk) heet ons allen, in bijzonder de leden van het landelijke bestuur van het Gilde hartelijk welkom om ± 20.10 uur. Er zijn dan al zo'n 50 vrijwillig molenaars, al dan niet reeds in het bezit van het diploma.

In zijn openingswoord licht de voorzitter de komst van het bestuur van het Gilde toe. Deze wil nl. graag kennismaken met het reilen en zeilen in iedere regio en ook zullen ze de volgende dag de examenmolens en enkele andere molens bezoeken. Vandaar ook dat de vergadering, normaal op een donderdagavond, nu op een vrijdagavond gehouden wordt.

Na dit openingswoord werd er met de huishoudelijke mededelingen meegedeeld dat er van de agenda zou worden afgeweken. Door het nog niet aanwezig zijn van de voorzitter van het Gilde, de heer H. de Nie, wordt er overgegaan naar het volgende punt van de agenda, nl. het Molennieuws. Dit punt wordt verzorgd door de heer T. de Jong. De heer de Jong heeft een aantal nieuwtjes te vertellen. Hij begint zijn verhaal met Wetsinge. Er is een begin gemaakt met de restauratie van de molen te Wetsinge. De stelling zit alweer rond het achtkant. Voor degenen die niet regelmatig langs de Winsumerweg rijden, was dit inderdaad heet nieuws. De molenmaker is de firma Doornbosch te Adorp. Verder molennieuws is Stichting-nieuws. De Stichting Groninger Molenvrienden heeft vijf poldermolens overgenomen van het Waterschap Westerkwartier. Het zijn de volgende molens : "De Jonge Held", "De Eolus", de "Zuidwendinger", "De Zwakkenburger" en "De Westerhorner". Voor de "Zuidwendinger" geldt dat deze gerestaureerd kan worden door een cadeau van het Rijk, dit i.v.m. het gereedkomen van de ringweg rond Groningen. Voor "De Westerhorner" is het bericht ook gunstig. Deze molen heeft nu de status van B.W.O.-molen gekregen en bovendien is daar een bedrag bij losgekomen voor een aanvang van een restauratie. Voor "De Zwakkenburger" is er een mogelijkheid voor restauratie in het kader van een leerproject voor jonge molenmakers.

Dan is voor de molen Bovenrijke de tweede fase aanbesteed. Deze fase zal worden uitgevoerd door molenmaker Medendorp te Zuidlaren. Deze tweede fase bestaat uit het aanbrengen van het achtkant, de kap zal geplaatst kunnen worden, evenals de staart en de schoren. Allemaal dus erg goed nieuws voor onze Groninger molens.

Na dit agendapunt is de heer de Nie nog steeds niet gearriveerd en worden we voorzien van ons tweede kopje koffie, waarna er een dia-serie vertoond wordt door de heer L.H. Brink. Commentaar bij

de plaatjes wordt verzorgd door de heer W.O. Bakker en de heer B. Dijk. De dia's die we te zien kregen, waren leuk gekozen. We zagen n.l. plaatjes van een aantal jaren geleden, waarbij sommige onder ons zaten te likkebaarden, en ook waren de leden van de examencommissie in actie te zien. Een leuk idee om deze plaatjes te vertonen.

Na deze leuke dia-voorstelling, waarbij de molen "'t Witte Lam" als koffiemolen werd afgeschilderd, (voor degenen die nog niet op de hoogte zijn, 'de koffie die hij maalt smaakt voortreffelijk!') nam de heer de Vries als vice voorzitter van het Gilde het woord. De leden die verder aanwezig waren, zijn : de heren Pouw, Barendse, Braay, van Weel en Spruit.

De heer de Vries verontschuldigde de heer de Nie en vertelde de beweegredenen voor hun aanwezigheid op deze bijeenkomst. Het is altijd leuk om de sfeer van de eigen regio te proeven. Het is anders dan op de landelijke vergadering. Ook is het prettig nu eens de gezichten te zien die bij de molens van de provincie Groningen horen. Onder het praatje door komt ook een ander agendapunt al aan de orde, nl. het stellen van vragen aan het bestuur van het Gilde. Uit het publiek wordt nogal wat onvrede geproefd t.a.v. het examen en de examencommissie. Om deze onvrede een beetje tegemoet te komen is er de mogelijkheid tot het afvaardigen van een examencommissielid uit onze eigen provincie. Ook is er een vraag over de maaluren. De nieuwe kandidaten, die zich opgeven als lid van het Gilde (na betaling) moeten 150 maaluren in hun maalboekje hebben staan, alvorens examen te mogen doen. Deze vermeerdering van uren is volgens het Gilde hard nodig. De uren gelden nog niet voor de leden die nu in opleiding zijn. Wanneer men op een molen maalt en de verwachting is, dat men na het examen ook op deze molen blijft, is dat niet een excuus om de algemene kennis op molengebied niet te hoeven kennen. Ook deze vraag kwam uit het publiek naar voren.

Het bleek dat meer vrijwillig molenaars, twee of meer enveloppen met affiche Molendag thuisgestuurd kregen. Dit zal op de administratie uitgezocht worden. Dit lijkt ons nl. overdreven. Na deze uiteenzetting van het Gilde was er een korte tweede pauze. Er konden folders meegenomen worden voor het werven van leden. Na de pauze kregen we nog de korte filmvertoning van de molen "De Jonge Hendrik". De molenaar Muda was in volle actie te zien. Na de vertoning van de film kwamen we aan de rondvraag toe. Niemand had echter vragen, zodat de voorzitter ons om $\pm$ 22.45 uur een wel thuis kon wensen. Het was naar mijn mening een welbestede avond.

Enna H. Laan - Berghuis.

Een oud molenbestek

door Durk Slagman te Slochteren.

De Grootepoldermolen te Slochteren.

Toen ik een paar jaar geleden ter gelegenheid van het 200-jarig bestaan van de "Groote Poldermolen" (nr. 111 Groninger Molenboek 1981) bij het Waterschap Duurswold het archief van deze polder doornam om gegevens voor een historisch overzicht te verzamelen, kreeg ik daarbij ook het bestek van de in 1783 "gezette" molen in handen. De inhoud van dit bestek leek mij de moeite waard om daar in bredere molenkring aandacht aan te geven.

In de aanhef van het geschreven bestek, dat door de ouderdom al deerlijk is gehavend en daardoor op plaatsen moeilijk leesbaar is, staat vermeld dat het op 30 april 1783 de dag was:

"Waarop de volmagten van Slochteren gedenken uit te besteden het maken van een nieuwe Agt kant Watermolen met het daartoe nodige hout en ijzerwerk ter plaats als aangewezen zal worden.

Eerst wort den annemer kennis geven van de Grootte der molen met een staande Scheprat, De Roeden lang seventig voeten Groninger maat."

In de verschillende besteksartikelen wordt daarna een uitvoerige opsomming gegeven van de aan te brengen onderdelen met de verlangde maten. Ik geef u hieruit in het navolgende een kleine lezing om even in de sfeer te komen van de (vroegere) molenmakerij:

"Van Greinen Oostzeehout: taaffelement stukken; kruis Balken; kerbeels; honsooren; een spil; korte en lange schoren; de staart; spanten met

zijn nodige regels en haanbalken; een deurkozijn; een glasramt; latten zoveel als nodig.

: De Roeden: de Buiten Roede een doorgaand, de Binnenroede met een Borst Roede. De Balk tot de Buiten Roede lang meer of minder 60 voeten en dan ider ent een las van de lengte als nodig is om de lengte uit te maken van seventig voeten, zwaar 12 à 14 duim.

_____ : De voorbak met 2 duims posten bekleden lang 10 voet, breed als na vereis.

Van Vuren hout: De binnen zolders; twee trappens met een hangtrap in de kap; een dak of teervenster met zijn anklossen; een vangstok lang 22 voet.

Van Eiken hout van Drens of vulshout: de neutring; de windpeul; de penbalk; de voeghouten twee gelijken; keerstijlen; lange en korte spruit; de as; de wateras; een vangbalk; een kruis met 3 spaken met 12 kruipalen.

meter 14 voet en 12 duim breed met 28 scheppen.

Van droog ijperen hout: de gaande werken; het bovenrat met 59 kammen; een bovenbonkelaar met 30 kammen. Het onderrat met 55 kammen nevens een bonkelaar met 28 kammen.

De vang van wilgen of wit blaten hout. Hageldooren kammen dog in de beide bonkelaars azinnen kammen.

Het ijzerwerk: hoepen, banden, beugels, schenen, hengen, krammen, rongaen en spijkers."

De artikelen die over het metselwerk en rietdekkerswerk handelen, zijn moeilijk te lezen en ik laat ze om deze reden voor wat ze zijn. Hierna nog enkele aanhalingen uit de artikelen, betreffende de conditie:

"Zal den annemer goet en leverbaar hout leveren zonder vuur of ijsrot, hollen oosten, schadelijk spint of enig ander kwaat.

Zal den annemer het hout moeten leveren tot an de Zantaader en zullen de uitbesteders het mennen moeten doen.

Zal den annemer het fundament moeten ordeneren op den tijd als de volmaaten ordeneren in de maant Juli.

De annemer zal dit werk mal Baar klaar hebben tegen den eersten Oktober 1783. Voor ider week later komt vijftwintig Gld. van zijn bedongen penningen te korten.

Zal de annemer drie dagen voor de opperlaatste moeten instaan of het werk goet bevonden wort inmiddels de molen moet malen."

Het bestek werd voor f 2.340,- gegund aan Henderikers Roelofs. Volgens het bestek werd hem op 15 december 1783 deze aanneemsom uitbetaald onder de aftrek van f 100.- korting.

„Koningslaagte” in de rouw

Tijdens het voorbereidingswerk van deze Zelfzwichter, bereikt mij het bericht, dat op zondag 25 mei 1986 is overleden de heer

BEREND RIEMERSMA

woonachtig te Bedum. De heer Riemersma was molenaar voor het waterschap Koningslaagte van 1 mei 1939 tot 1 mei 1952 en woonde met zijn gezin het molenaarshuisje.

Ik ben een aantal keren bij hem geweest om wat informatie uit die periode over de molen te weten te komen. Hij had er weliswaar geen nauwe banden meer mee, maar uit die gesprekken bleek toch duidelijk een meer dan gewone belangstelling. Een aantal bezoeken aan de molen bleven niet uit. Als we elkaar tegen kwamen was er altijd de vraag: "Magst 'er nog groag wonen, jong?"

Het maakt toch indruk, de molen "Koningslaagte" in rouw te zien staan, een eerbetoon bij het overlijden van zijn oud-molenaar.

Lammert Groenewold
molenaar Koningslaagte

- - -

Excursie 1986

Uw excursiecommissie heeft alvast een datum geprikt, waarop zij de excursie voor dit jaar wil organiseren.
Houdt u, indien u als deelnemer(ster) bent geïnteresseerd,

ZATERDAG 13 SEPTEMBER a.s.

vrij. Waar de reis deze keer heen gaat, verraden we nu nog niet. Daarover in de volgende Zelfzwichter meer nieuws!
We willen alvast wel kwijt, dat het evenals de voorgaande keren zeer zeker de moeite waard is om mee te gaan.
U zult middels een brief, die alle details zal bevatten, worden uitgenodigd aan deze excursie deel te nemen.

Enna Laan-Berghuis
Gerard Koster
Lammert Groenewold.

Molennieuws

Het nummer bij dit molennieuws verwijst naar het molennummer in de tweede druk 1981 van het Groninger Molenboek.

1. Koren- en pelmolen te Wetsinge.

De restauratie aan deze vervallen molen is, tot opluchting van de vele molenliefhebbers, eindelijk begonnen! Een nieuwe stelling is reeds aangebracht en de kap met de roeden zijn op 18 april afgenomen. Toen de kap op de grond stond werd het ons duidelijk dat hij geheel vernieuwd moet worden. Het betreft een ingekorte kap, want in het verleden zijn de duiveljagers (kwart-ronde koppen) van de voeghouten kennelijk wegens houtrot afgezaagd en bleven er 'kopse' koppen over. Daardoor maakte de kap, toen hij nog bovenop de molen zat een vrij kleine indruk. De achtkantbekleding wordt nu verwijderd, zodat het binnenwerk zichtbaar is voor de voorbijgangers. Dit is uiteraard maar tijdelijk. De restauratiewerkzaamheden worden uitgevoerd door de molenmakersfirma Doornbosch te Adorp.

*De molen van Wetsinge, nu zonder kap, staat en roeden. De nieuwe stelling nadert zijn voltooiing.
Foto 25 april 1986.*

21. Poldermolen "De Langelandster Watermolen" te Garmerwolde.

Via onze informant bij de Molenstichting Hunsingo e.o. worden we gewaar, dat eveneens verstaande plannen in opgang zijn met betrekking tot restauratie van deze molen. Er was een begroting van eind 1985 groot f 750.000,- ! Hierin zit een stelpost van ruim f 200.000,- voor een ingrijpende wijziging aan de fundering. Het Rijk stelt plotsklaps 80 % bijdrage te willen geven van deze begroting exclusief de fundering en een aantal kleinheden. Dit zou een subsidie geven van bijna drie ton. De stichting is op het ogenblik druk doende om de resterende 20 % los te weken van de andere gebruikelijke instanties, om aan de eis van het Rijk te voldoen.

De werken aan deze molen moeten vóór 1 juli 1987 uitgevoerd worden, zo luidt de eis.
Wij wensen hen hierbij veel succes en willen eventueel de helpende hand bieden.

38. Koren- en pelmolen te Ganzedijk.

Er bestaan plannen tot restauratie van deze molen in Ganzedijk, gemeente Finsterwolde. De kosten van herstel worden geraamd op een kleine f 200.000,-. De gemeente - die eigenares is - betaalt daarvan 10 %, terwijl er 70 % van de Herinrichting Oost-Groningen en de Gronings-Drentse Veenkoloniën en 20 % van de provincie Groningen worden verwacht.
Volgens B. en W. van Finsterwolde zou de gemeente de kosten niet alleen hebben kunnen opbrengen. Door de gemeenteraad is positief besloten om tot een restauratie te komen. Het wachten is alleen nog op goedkeuring van de Gedeputeerde Staten van de provincie.

66. Koren- en pelmolen "De Zwaluw" te Zuurdijk.

Al ruim een jaar kijkt men aan tegen de incomplete wieken. Bijna een derde van de kleppen zit er niet meer aan door stormschade of houtrot. Het is ons duidelijk dat bij de restauratie van 1977/'78 de kleppen en de draailatten niet geleverd waren, toen ze aan elkaar werden bevestigd. Hierdoor is hun levensduur erg kort geworden. Men is gewaarschuwd. De beide vrijwilligers doen al het nodige om de molen in goede staat te houden, onder meer verfwerk en het aanbrengen van nieuwe hekwerken om de trapgaten.

Zij konden tevens de hand leggen op een tiental tweedehands zelfzwichtingskleppen, afkomstig uit de in 1967 afgebrande poldermolen "De Ruimte" te Tinallinge. Na wat opknappen en verven pasten ze wonderwel op "De Zwaluw". De eigenaresse "De Hollandsche Molen" heeft op 7 mei j.l. opdracht verleend aan molenmaker J.D. Medendorp voor de volgende werkzaamheden: Het afdraaien van het niet zuiver ronde bovenwiel. Hij was in 1977 nieuw gemaakt van nat hout! Daarbij moeten de vangstukken uit elkaar worden genomen en passend gemaakt volgens de nieuwe omtrek van het bovenwiel. Het remvermogen van de vang was erg gering; het wiekenkruis ging bij windkracht 5 à 6 reeds aan de haal! De nieuwe halssteen - te zien op de foto in 'De Zelfzwichter' 2/85 - is nu geplaatst en blijkt goed te werken. Verder wordt het bedieningsmechanisme van de zelfzwichting gereviseerd. Op de Nationale Molendag kwamen er slechts zes bezoekers en de molen heeft 2241 asomwentelingen gedraaid.

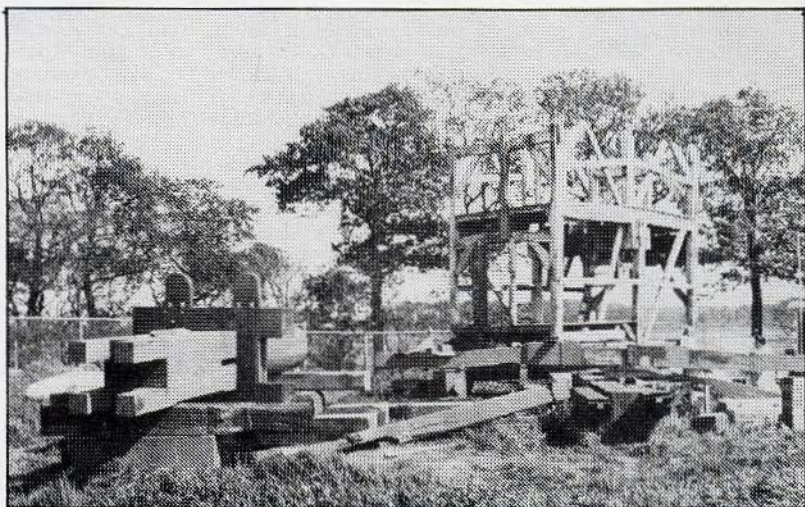
77. Poldermolen "De Palen" te Westerwijtwerd.

Deze vervallen molen, die thans met slechts één roede staat, moet dringend gerestaureerd worden. Dat zou in het kader van de ruilverkaveling Stedum-Loppersum uitgevoerd worden. De landinrichtingscommissie stelde bij de begroting - groot circa twee ton - een subsidieverdeelsleutel voor 50 % voor het Rijk, 20 % voor de Provincie, 20 % voor het Waterschap Hunsingo en 10 % voor de gemeente Middelstum. Voor 95 % is

subsidie in de restauratiekosten inmiddels toegezegd. Het restant van f 10.000,- zou moeten komen van de gemeente Middelstum, maar die wil inplaats van 10 % geen hogere bijdrage geven dan 5 %, met als argumenten dat het molentje "ergens achteraf" staat en dat de gemeente de restauratie niet zo urgent vindt. Om een bedrag van tien mille lijkt de restauratie daardoor in de impasse te geraken. Het Waterschap Hunsingo - de eigenaar van het molentje - vreest dat de houding van de gemeente Middelstum het einde van "De Palen" betekent. Na de restauratie zou het de status van B.W.O.-molen krijgen. Het laatste nieuws (eind mei) is, dat de gemeente Middelstum toch overstag lijkt te gaan. Wij wachten af.

126. Standerdmolen te Ter Haar.

Net als bij nr. 1 heeft men deze vervallen molen na jaren wachten eindelijk aangepakt. Het wordt een zeer omvangrijke restauratie.

De zeer omvangrijke restauratie van de standerdmolen te Ter Haar. Links de nieuwe stander met onderzetel, rechts de ontmantelde oude kast met ervoor de kruisplaten. Foto 18 mei 1986.

Van de oude molen zijn heel veel onderdelen niet meer bruikbaar. De kast staat nu als kale geraamte naast de teerlingen en de kap is eveneens afgenomen. Het is een prachtige, oude constructie. Kromme oude balken van de kast verbinden elkaar. De steenbalk heeft geen dubbele, maar enkelvoudige spoorstijlen, een kenmerk van vroeg 17^e-eeuwse standerdmolenbouw. Hij dateert dan ook van omstreeks 1619 en is in 1831 van Bourtange naar zijn huidige plek verplaatst. Daarmee is het de oudste molen van de provincie Groningen.

De restauratie omvat o.a.: nieuwe kruisarmen voor het bovenwiel, nieuwe standaard, vrijwel geheel nieuwe kast, een nieuw koppel 15er blauwe stenen, enz. enz.

De houten askan behouden worden, maar de askop wordt afgezaagd en vervangen door een z.g. gietijzeren insteek-askop, die speciaal voor dit doel nieuw is gegoten. Op de askop staan de letters: Ter Haar 1986. Het gaat dus om een bijzondere as, want zo'n insteek-askop komt nergens anders in het Noorden van ons land voor.

De teerlingen worden nieuw gemetseld en de kruisplaten kunnen behouden worden.

Wel erg jammer dat van de oorspronkelijke oude molen weinig meer overblijft. De rest wordt helemaal nieuw.

Het omvangrijke werk wordt uitgevoerd door het molenmakers-bedrijf Dunning v/h Bremer te Adorp.

130. Molen "Berg" te Winschoten.

Bij het passeren van deze wiekendragende reus hebben wij geconstateerd, dat het wiekenkruis nu geheel zonder zelfzwichting zit. Roeden met kale hekkens. Het gaat vermoedelijk om een omvangrijke revisiebeurt van de zelfzwichting.

- - -

Stichting Groninger Molenvrienden

door B. Jongsma.

Overname van poldermolens in het Westerkwartier

Het overleg tussen het Waterschap Westerkwartier en de Stichting Groninger Molenvrienden is in een afsluitend stadium gekomen.

In april werd met de secretaris van het Waterschap, de heer G. Stegeman, vooral de begrenzing van de molenerven nagegaan. De overdracht betreft de volgende molens (de nummers zijn de molennummers in het Groninger Molenboek)

3. "De Eolus" aan het Aduarderdiep met mulderswoning.

Zoals bekend wordt de Fransummerpolder door deze molen bemalen, aangevuld met een noodbemaling. Het Waterschap heeft de bedoeling de landschapsontsierende noodbemalingsinstallatie te vervangen door een hypermoderne propellerpomp. Voorop staat dat de windmolen blijft draaien. Uiteraard blijft de verzorging van de bemaling e.d. mankracht vragen. Daartoe blijft de arbeidsovereenkomst tussen de heer Dijk en het waterschap gehandhaafd. Dienaangaande kan pas na een toekomstig vertrek van de familie Dijk een nieuwe situatie ontstaan. Daarmede dient zich meteen voor de Stichting een taak aan. Immers is de bewoonbaarheid van het mulderswoning een dringende zaak. Daaraan is in 'De Zelfzwichter' wel eens eerder aandacht besteed.

Er ligt een plan voor renovatie gereed.

57. "De Jonge Held" te Leegkerk.

3. "De Eolus" aan het Aduarderdiep.

141. "De Zwakkenburger" te Nieuw-ijl.

44. De "Westerhorner Watermolen" te Grijskerk.

44. "De Westerhorner Watermolen" te Grijskerk (Gaarkeuken).

Het is prachtig meegenomen, dat alle kans aanwezig is deze B.W.O.-molen te restaureren. In april kwam subsidietoezeggingen van het Rijk en de provincie binnen. Gelukkig maar want het plan voor deze B.W.O.-restaurantie raakte al wat belegen.

55. "De Zuidwendinger Watermolen" te Vierverlaten.

Zoals bekend heeft de Stichting deze molen geconserveerd. Vermoedelijk niet voor niets, want de hoop dat er bijzondere middelen voor de restauratie kunnen loskomen, is gerechtvaardigd.

57. "De Jonge Held" te Leegkerk.

Ook deze molen wordt samen met de mulderswoning overgenomen. Gelukkig is deze woning, bewoond door het gezin P. van der Veen, goed in orde. De heer P. van der Veen pleegt de bemaling van de polder De Jonge Held in de avonden te regelen tenzij er sprake is van hoge waterstand. In het laatste geval krijgt hij van zijn werkgever - het Waterschap Westerkwartier, waarbij hij als vakman-schilder in dienst is - vrijaf.

141. "De Zwakkenburger" te Niezijl.

In de vorige Zelfzwichter spraken we de hoop uit dat ook deze poldermolen niet voor niets door onze Stichting is geconserveerd. Het muldershuis is in goede handen van de eigenaar-bewoner, de heer Roel Lode.

Binnenkort zal de koopakte gepasseerd worden. Er zijn nog twee poldermolens meer in het Westerkwartier: nr. 42 "De Eendracht" te Sebaldeburen en nr. 46 "De Hilmahuistermolen" te Visvliet maar die blijven voorhands in het bezit van de desbetreffende polders.

Onverwachte restauratiekansen

In het voorgaande artikel kwamen geconserveerde molens aan bod met hun toekomstmogelijkheden.

Verheugd waren we dat nog een geconserveerde poldermolen wellicht een betere tijd tegemoet zal gaan. Het betreft nr. 21 "De Langelandster Watermolen" te Garmerwolde, eigendom van de Molenstichting Hunsingo. Deze molenstichting had nog in 1985 op basis van de oude rijkssubsidieregeling een verzoek ingediend bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. En zowaar kwam er een subsidie op dit restauratieplan los! De subsidietoekenning beperkte zich echter tot het restaureren van de molen. In het plan was ook het vernieuwen van de onderbouw opgenomen. Dit werd buiten de subsidiëring gehouden, evenals de kosten van het houden (door de technische staf van het Waterschap Hunsingo) van toezicht en werkbegeleiding. Zonder problemen zit de Hunsingoster Molenstichting dus niet. Men had graag de molen laten fungeren voor de toevoer van vers water in het Kardingermaar, richting Thesinge. Deze milieu-maatregel wordt nu waargenomen door een pompje, maar het zou leuk zijn de molen hiervoor te laten draaien.

De zaagschuren met het ondervierkant van de molen Bovenrijge te Ten Boer zijn bijna klaar. Alleen moeten de ramen e.d. nog ingezet worden.

Ook liep er nog een oude subsidieaanvraag voor de houtzaagmolen Bovenrijge (nr. 20). Zoals onze lezers weten, is de herbouw van dit molentje met schuren en balkenhaven gaande. De financiering ging langs ongebruikelijke weg, onder meer door er een werkloos-objekt van te maken. De Stichting Groninger Molenvrienden voorzag op deze manier niet een vlotte realisatie van de herbouw. Die was in fasen ingedeeld. Nu wij tot onze verrassing alsnog een rijkssubsidie krijgen, kan het plan op een vlotte realisatie worden voortgezet. Hoera!

Oprichting Stichting 'De Groninger Molen'

De in de voorgaande Zelfzwichter nadrukkelijk aangekondigde avond is er dan geweest; we bedoelen de oprichtingsavond van de nieuwe Stichting 'De Groninger Molen' op 17 april 1986 in de Statenzaal van het provinciehuis.

Gelukkig was er een redelijke opkomst. Zo waren alle plaatselijke molenstichtingen vertegenwoordigd, een aantal molenbezittende gemeenten, waterschappen, bestuursleden van de Vereniging Vrienden van de Groninger Molens, idem van de Stichting Groninger Molenvrienden, de Molenwerkgroep Oost-Groningen en ook particuliere moleneigenaren.

De voorzitter - Gedeputeerde drs. B.S. Wilpstra - kon bij zijn inleiding en nadere toelichting verwijzen naar het rapport van de Commissie Kruize, waarover ook in de vorige Zelfzwichter het nodige heeft gestaan. Ook waren de aanwezigen in het bezit gesteld van het ontwerp voor de statuten, het beleidsplan en enkele binnengekomen reacties, o.a. van 'De Hollandsche Molen', die ter

vergadering werden uitgereikt. Een uitvoerige reactie was die van B. en W. der gemeente Winschoten.

Zoals bekend zal de nieuwe stichting vooral taken overnemen van de Stichting Groninger Molenvrienden en de Provinciale Groninger Molencommissie. Misschien ook wel minder bekend, want in de brief van de gemeente Winschoten werden onder meer werkgebieden naar voren gebracht, die bij de Provinciale Groninger Molencommissie berustten.

In het algemeen waren de aanwezigen het met de strekking van de voorstellen eens. De opmerkingen van de gemeente Winschoten toegelicht door de heer B. Oomkens, vonden weinig weerklank.

Toch wel onverwacht kwamen vertegenwoordigers met de vraag, misschien beter gezegd stellingname, naar voren of de Stichting Groninger Molenvrienden zou kunnen blijven bestaan in afgeslankte vorm. Die stichting zou zich dan kunnen beperken tot molenbezit en -beheer.

Naast de plaatselijke stichting zou het dan een stichting voor overige molens zijn. Dit gezichtspunt zal in beschouwing worden genomen.

Voor het verdere overleg kon elke molenbezittende instantie één afgevaardigde aanwijzen, de Vereniging Vrienden van de Groninger Molens twee. Ook dan zal weer vergaderd worden in het provinciehuis.

- - -

Molenweekend Limburgse molens

Van de heer D.J.M. de Boer vernamen wij dat een aantal Limburgse molenvrienden bezig is met de voorbereiding van een excursie naar Limburgse molens.

Dit zal op een weekend kunnen gebeuren, maar eventueel ook op enkele dagen in de week, voor hen die niet gebonden zijn aan vaste werktijden.

In het kort: Aankomst op vrijdag tussen 19.00 en 24.00 uur.

Zaterdag busexcursie inclusief een Limburgse koffietafel.

's Avonds na het diner film- of diavertoning.

Zondag een wandeling naar de Baelsbrugger molen (watermolen) te Kerkrade of bezoek aan de voormalige abdij te Rolduc.

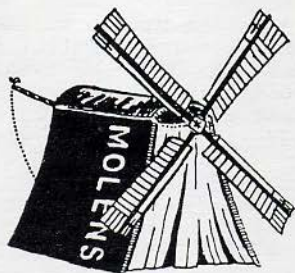
Overnachting: in de abdij de Rolduc.

Inlichtingen over de prijs e.d. zijn te bekomen bij de heren W. Reynaerts of Sj. Housen, Centrum Rolduc, Heyendahlstraat 82 6464 EP Kerkrade (tel. 045-45 77 44).

Zodra men weet hoeveel mensen hiervoor interesse hebben, kan men met de organisatie van deze excursie beginnen.

- - -

Over een molen-verzameling

● 1. Wij beginnen deze literatuurlijst ditmaal met een Belgische uitgave met een zeer beperkte oplage. Het werd geschreven door Eric Timmermans ter afsluiting van zijn studie als landschapspleidooi om te redden wat er nog te redden valt van de watermolens en hun biotoop aan de Jeker. Elf min of meer overgebleven watermolens vormen het onderwerp van deze verhandeling, waaruit blijkt dat er nu nog slechts een drietal uiterst belangrijk zijn om te worden behouden. Deze zeer fraaie en boeiende dissertatie kan door dhr. Timmermans worden geleverd in diverse uitvoeringen van 275 B.fr. tot ruim 1.300 B.fr. Voor ons ligt een exemplaar van bijna 100 pagina's met echte kleurenfoto's en ingekleurde plattegronden. Formaat 21 x 30 cm. Schriftelijk te bestellen bij de schrijver: Luikersteenweg 277/2 B-3700 Tongeren (België). U krijgt dan een overzicht van de diverse uitvoeringsmogelijkheden en prijzen.

● 2. Terug naar ons eigen land: J.A. Rossing schreef "Molens in de gemeente Staphorst", een uitgave van de Historische Vereniging Staphorst 1985. Naast een algemene inleiding, hoofdstukken 1 t/m 3 een overzicht van de molens van Staphorst, Rouveen en IJhorst verlichtigd met veel, vaak zeer oude zwart-wit afbeeldingen. Vlak voordat dit boekje werd uitgegeven, is de laatst overgebleven molen "De Leyen" door blikseminslag op 15 juli 1985 grotendeels door brand verwoest. Deze trieste gebeurtenis komt in het boekje dus nog niet voor. Afm. 15 x 21 cm., 95 pag's, geïll. Prijs f 19.50 incl. porto. Te bestellen door overmaking op gironummer 45.23.681 t.n.v. de Historische Vereniging Staphorst te Staphorst. Zeer aanbevolen!

● 3. Van Overijssel naar Utrecht: in Soest verdween in 1930 de ronde stenen stellingmolen op de Eng. Er is nu een stichting in het leven geroepen om tot volledige herbouw van deze molen te komen. Om belangstelling voor dit streven op te wekken en om de eerst nodige gelden aan te trekken heeft Mr. Janzn. van Hees een boekje geschreven "De stenen reus op de Zoester Engh". Historische gegevens en gebeurtenissen over de stellingkoren-molen "De Windhond". 95 pagina's met diverse interessante illustraties, afm. 15 x 21 cm., gekartonneerd, voor de prijs van f 20,- franko. Te bestellen door overschrijving van dit bedrag op postgironummer 44.03.522 t.n.v. de Stichting De Windhond te Soest met vermelding van: 1 ex. "Stenen reus".

● 4. "Paspoort van de molen van Aartselaar", door Martin Bogaerts is een aardig boekje uit Vlaanderen, wat al verscheen in 1982. Het kwam dus wat later in onze handen. Het beschrijft de gesloten standerdmolen, de enig overgebleven molen van Aartselaar (prov. Antwerpen). Formaat 17 x 24 cm., gebonden in hard geplastificeerde band, 96 pag's, geïllustreerd. Het boek is met veel enthousiasme geschreven, maar het handelt om een vroegere koren-molen, die nu wordt gebruikt als tentoonstellingsruimte e.d. Een dode molen dus. Jammer, het is dunkt ons niet de weg om op

die manier molens te gaan behouden. Leest u het maar eens en geef ons uw mening. De prijs is f 22,40 en het is verkrijgbaar bij de Vereniging voor Natuurbehoud, Vincentiusstraat 7, 4701 LM Roosendaal (NL).

● 5. Bij bovengenoemde vereniging is ook verkrijgbaar de brochure: "Een tocht langs de Zuidkempense molens" (molenroute), een uitgave van de streek-V.V.V. Zuiderkempens. Naast de routebeschrijving wordt de geschiedenis vermeld van de 17 wind- en watermolens in dit gebied. De folder heeft 28 pag's. en elke molen is afgebeeld. Het werd reeds uitgegeven in 1978, maar het is nog steeds verkrijgbaar en de prijs is f 4,20 excl. porto.

● 6. In het Vlaamse Heemtijdschrift "Bachten de Kupe", 27^e jaargang, nr. 4 (juli-aug. 1985) en nr. 5 (sept.-okt. 1985) een vervolgartikel door John Verpaalen over de Noordfranse molens. Dit vroeger zo molenrijke gebied; in 1880 telde men er 284 windmolens en in 1919 nog slechts 108 en nu is het met een tiental al gebeurd. Het wordt door de actieve molenvereniging A.R.A.M. voor ieder verval behoed. Interessant om hierover eens te lezen. De prijs per nummer is f 5,60 excl. porto en ook dit alles is verkrijgbaar bij bovenstaande vereniging te Roosendaal.

● 7. Een Belgische brochure, speciaal bestemd voor de jeugd heet: "De molen van Ezaart". Dit behandelt in het kort de geschiedenis van de ronde stenen grondzeiler te Ezaart, de laatst overgebleven en geredde windmolen van de gem. Mol (prov. Antwerpen). 39 pag's en geïll. met diverse tekeninkjes. Bijzonder aardig zijn de tussengevoegde spreekwoorden en gezegden, waarvan wij niet kunnen nalaten er één te citeren:

"In tijd van crisis vinden zij die lege zakken willen rechtzetten zeker geen werk."

De brochure kost f 2,80 en is verkrijgbaar te Roosendaal (boven).

● 8. Voor leden van The International Molinological Society (kortweg T.I.M.S.) wordt van tijd tot tijd een gratis studie op molengebied uitgereikt. De studie, die ons eind 1985 werd toegezonden, handelt over een Franse windturbine met de bloemrijke naam "'l Eolienne Bollée" (1870-1914). De geïllustreerde verhandeling is geschreven in het Engels met als titel: "The Eolienne Bollée" door André Gaucheron and J. Kenneth Major. Afm. 21 x 29 cm., 66 pag's. Het adres van T.I.M.S. is 2 Eldon Road, Reading (Kent), RG1 4DH England.

● 9. Bij de V.V.V. te Kinrooi in het Belgische Limburg verscheen een aardige brochure, geschreven door Werner Smet met als titel: "Molens sterven staande". Het gaat over de teloorgang van de graanmolen "Korenbloem" te Ophoven. In 1940 stilgezet, in 1950 aan het aftakelen, in 1962 nog steeds wel te redden. In 1978 ontakeld en nu een vervallen romp met eveneens in verval zijnde gaande werk. Het boekje breekt een lans voor het herstel van de romp (een windmolen zou utopisch en niet haalbaar zijn). Boeiend relaas over bureaucratie en het trage ambtelijke apparaat. Verkrijgbaar bij V.V.V.-Infodienst Kinrooi v.z.w., Weetersteenweg 241, Kinrooi (België). 30 gestencilde pagina's, geïll. Prijs f 3,61 incl. porto.

● 10. "De molen op de heide" is een klein boekje uit 1957. Het werd ongewijzigd herdrukt als gedenkboekje van de molenaarsfirma

J. en G. de Vries uit Oudehorne (Frl.). Over deze firma wordt de geschiedenis beschreven over 75 jaar, dus vanaf 1882. Het begin werd gestart met de achtkante grondzeiler "Oude Klaas", die omstreeks 1926 werd afgebroken. Dit 28 pag's. tellende boekje lees je in één adem uit. Aanbevolen. Het is te bestellen door overmaking van f 8,50 op bankrek. 35.14.57.674 t.n.v. de heer F.W. de Boer te Nieuwehorne. Het gironummer van deze hr. de Boer is 3650042. Vermelden op het strookje: "De molen op de heide".

C.E. van der Horst.

- - -

Vraag en aanbod

De heer D.J.M. de Boer, Ailbertuslaan 384,
6461 TR Kerkrade (tel. 045-45 68 91)
biedt te koop aan:

BOEK: "Windmolens" (aan de Zaan)
door G. Husslage
Amsterdam 1968, 2^e druk.

BOEK: "Molens in Overijssel in oude
ansichten"
Zaltbommel 1985.

Prijzen in overleg.

- - -

Nieuwe leden

G. ten Broek	Groningen	R. Klungel	Smilde
D. Huininga	Nieuwolda	R. Hoeksema	Bedum
R. Lammerts	Ten Boer	W.J. Dijksterhuis	Groningen
H. Snoek	Scheemda	M. van der Veen	Hoogezand
F.J. Gundlach	Den Haag	H.P. Reiffers	Zeerijp

Ons molenwinkeltje

Onderstaande artikelen zijn bij onze vereniging op aanvraag verkrijgbaar. De prijzen gelden afgehaald bij de heer en mevrouw Dijk aan het Aduarderdiep 3, 9983 TG Den Ham (Gr.), tel. 05903-1722. Bij toezending moeten wij portokosten in rekening brengen. Aangezien deze kosten sterk afhankelijk zijn van het bestelde artikel, worden zij niet hier, maar alleen op de factuur vermeld.

Serie ansichtkaarten	B (12 stuks, zwart-wit)	f	10,-
"	C	"	10,-
"	D	"	10,-
Lepeltjes (molenaafbeelding in blad)			4,-
Lepeltjes (molenaafbeelding op steel)			3,-
Stickers			1,-
Kleurenposter molen Mensingeweer 40 x 60 cm			5,-
Molentegeltjes			5,-
Bouwtekening standerdmolen			10,-
" wipmolen			10,-
" koren/poldermolen			10,-
" spinnemolentje			5,-
Borduurpatronen (met diverse molenaafbeeldingen)			10,-
Lesbrieven			1,-
Zwaar verzilverde lepeltjes met:			
afbeelding "De Eolus"	- Fransum	-	9,-
"De Lelie"	- Eenrum	-	9,-
"De Vier Winden"	- Pieterburen	-	9,-
} NIEUW!!			
(Tip voor de consument;			
in deze serie is op eigen initiatief inmiddels ook verschenen			
"t Witte Lam" te Zuidwolde, "Wilhelmina" te Noorderhogbrug en			
"Windlust" te Zandeweer, naar we hopen tegen dezelfde prijs;			
Deze lepeltjes worden aan de molen verkocht.)			

